

Rättvisemärkt är inte lösningen för fattiga bönder

Rättvisemärkning kan fungera i liten skala, som en nischmarknad. Däremot är inte rättvisemärkning vägen fram för att förändra situationen för det stora flertalet fattiga jordbrukare. Det visar rapporten Vad uppnås med rättvisemärkning? från AgriFood Economics Centre, Lunds universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), vilken nyligen släpptes i sin helhet.

Rättvisemärkning kan verka vara ett möjligt alternativ till traditionell handel, men det fungerar inte som märkningen är uppbyggd, menar Helena Johansson, föreståndare för Institutet för Livsmedelsekonomisk analys vid Lunds universitet.

Rättvisemärkningen bygger på att jordbrukarna ska få ett garanterat minimipris för sin produktion. Problemet är att det inte finns resurser att, i stor skala, finansiera ett minimipris som ligger över världsmarknadspriset - antalet fattiga jordbrukare är helt enkelt så stort i förhållande till antalet välbärgade konsumenter som kan och vill betala mer för livsmedlen. Det finns 880 miljoner fattiga på landsbygden i u-länderna, och av dem är 1,5 miljoner anslutna till Fairtrade (inklusive Rättvisemärkt i Sverige). Det betyder att märkningen saknar möjlighet att reducera fattigdomen och förbättra arbetsvillkoren för det stora flertalet fattiga jordbrukare i u-länderna.

– Högre inkomster på landsbygden kan istället främst nås genom förbättrad produktivitet i jordbruket. Då krävs inhemska åtgärder. Se på Indien och Kina som genomfört reformer inom jordbruket. Båda länderna har ökat produktiviteten, i Kina genom ökad marknadsorientering och i Indien genom att använda grödor som ger bättre avkastning. Det har bidragit till att fattigdomen på landsbygden minskat markant.

Därmed inte sagt att rättvisemärkning är verkningslöst, men man måste ha perspektiv, säger Helena Johansson.

– I en liten skala kan märkningen gynna de jordbrukare som omfattas. Fördelarna är att de inte drabbas så hårt vid prisfall på världsmarknaden som andra, att de får en social premie som kan användas till investeringar för gemensam nytta samt att standarderna kan leda till förbättrade arbetsvillkor. Överföringen av pengar från konsument till producent är dock ineffektiv. Det vi betalar extra i butiken för rättvisemärkta varor går delvis till livsmedelsbutiken, inköparen, uppköparen och till exempelvis kafferosteriet. Hela kedjan kostar, vilket gör att enbart en mindre del når jordbrukaren.

Läs rapporten <http://www.agrifood.se/publication.aspx?fKeyID=597>

Kontakta: Helena Johansson, föreståndare för Institutet för Livsmedelsekonomisk analys, Ekonomihögskolan, Lunds universitet. Helena.Johansson@agrifood.lu.se eller 046-222 07 96 eller 0709-69 59 00.

AgriFood Economics Centre, där Institutet för Livsmedelsekonomisk analys ingår, är ett samarbete mellan Lunds universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Läs mer på nylanserade www.agrifood.se